

forma o l'altra: es tracta de *Los set salms penitencials* de Pere Marcé i Santaló, ross., rector de Cornellà de Conflent, que nasqué no sé quan en el S. XVIII i publicà aquesta obra en bons versos catalans en l'any 1806.

Fora de l'Aguiló no fou recollit fins al *DOrt.*; car manca en el Lab. (1840-1888), el Bulbena i tots els anteriors, només és en Vogel, *xibeca*, *xibecot*, però com a simple remissió a *siboc* (que no és el mateix, i del qual dóna traducció vacil·lant). El *DAG.* recull també a la *s-*, i sense cap explicació, un passatge de l'*Orfaneta de Menargues* del reusenc Antoni de Bofarull (1868): «enfilats o tramalls per a anar a las telas, crosses per a anar a la *sibeca*»; es tracta, doncs, de caça d'ocells, i crec que es refereix a la captura nocturna del nostre, que, trobant-lo ajocat en parets i campanars, deuen matar a cops de crossa.

Dels qui ens podem fiar més és dels escriptors observadors de les dites del poble, sobretot els grans i que havien prestat especial atenció als ocells, com MilàF, i el gran observador dels moixons que fou Verdaguier: justament és en aquests on trobem la primera documentació literària; car si bé a l'*Atl.* no era encara en l'esbós de 1867, sotmès a MilàF, és en la versió definitiva, de 1877 (introït del cant III, que llavors hi afegí): «Titans, quelcom de tèmeu espera ab por la terra / --- / y sota'ls peus trontolla lo món d'hont som pubills / --- / a mitg esbadallar-se les flos se muste-heixen, / passant les aucellades abans de la tardor / ---; / sols, junt ab la *xabeca*, lo corb alegre's mostra; / dihuen que 'ls rius se'n tornan enrera ---», *Atl.* III, 7a; sotmès a un jutge que sembla haver estat Balari, aquest posà damunt l'original: «*sibeca*: potser mellor iria la *xuta*»; tanmateix en la primera ed., d'aquell any, hi deixà *xabeca* (i només canvià *lo corb* en la *gralla*), però en l'ed. definitiva, la de 1878, potser mogut per observacions suscitades per Balari, va posar *xibeca* amb *i* i amb *x*: que realment és la forma més coneguda.

Tanmateix en *Canigó* emprà de nou la forma que devia ser més familiar als vigatans, de nou com a ocell de lúgubre significança: «Camí de Cornellà, lo comte Guifre / va a pendre comiat de la comtessa: / que 'ls ne troba de tristos aquells màrgens / --- / lo virolat verdum ja no hi refila, / lo rossinyol no hi canta, que gema; / --- / s'ouen lladrucs sinistres dins lo còrrec, / y demunt dels teulats, cants de *xaveca*, / y de núvol en núvol, per los ayres / rodar lo trò, preludi de tempesta» x, v. 18. De les contalles del poble havia recollit el mateix Mn. Cinto: «Quan va morir fulano —diuen los pagesos— la *xaveca* cantava dalt de la perxera» (O. C. Pop. xxv, 34). I ja ho posava així en una narració de 1868: «las *xabecas* cantavan pels archs trossejats de la part derruhida del convent» (a. 1868, Inèd. Casac. I, 269).

Els altres usen la forma amb *-i-*. Ja l'havia usada MilàF en un seu poema secundari: «Canta un cant molt dolís y trist / que no és pas de nostra llengua: / ouen-lo, y fugen del niu / los mussols y la *xibeca* / ---», *Arnaldó de Baseya*, v. 104, que es publicà

en *La Renaixensa* del 15-xi-1874 (ed. O. Cat., G'li, p. 314). I repetidament Guimerà: «Lo recort que m'és me plau - de la dolsa mare mia / és lo de les nits d'hivern - en què en sa falda dormia; / la cambra estava en repòs, - era gran que esporugua / ---; / enfora, al udol del ca - la *xibeca* responia, / y 'l vent o 'l Mal Cassador - les finestres empenyia» (*De la infantesa*, v. 7); i *AlcM* cita d'ell «se'l guayten les *sibèques*».

Sembla haver-n'hi un testimoni molt antic, que ja cridà l'atenció a Balari (imprès en el *DBal.*): «item la gavia de la *civeca* ab son coronat», imprès per <Joan> Segura (l'estudiós arxipreste de StaColQ.) en l'arrelplega històrico-documental «Costums de Catalunya», p. p. els *JFlo.* de 1885, 212. Ha de ser el mateix doc. que *AlcM* aporta, amb data de 1408, si bé abreujant-ho en «la gavia de la *civeca*», car és de l'*Arxiu parr.* de StaColQ. Una dada precisa l'altra, i almenys ens garanteix que no hi ha err. tip. ni indicació frívola i feta a la lleugera; tot ve, però, de Mn. J. Segura, que era l'arxiver de StaColQ. — o d'un deixeble seu, que al capdavant és el mateix; la precisa, doncs, i podem pendre-la seriosament, sense que deixi de ser desitjable que es verifiqui millor la lectura,² i sobretot la data (car Segura no era cartista, ni tan sols universitari, sinó fildèg improvisat, seriós però amb més intuïció que rigor crític).

Ja m'he ocupat del tipus *xibeca* i els seus paral·lels i variants, en *GAÛS* i *CUCALA* (en aquest li dedico la nota 10, vol. II, 1083b1-21). Qüestió embrollada, com ho solen ser les dels noms d'ocells famosos en la consciència popular quan no són dels més coneguts, com ja deia el gran Thurneysen.³ De tota manera aquí ens podem refiar de la identitat essencial amb el tipus oc. *caveca/cavec/gaveca* 'òliba', que ja apareix en el S. XII (Marcabré), que està difós en tota la meitat occidental i central del domini occità (IV, 424a18ss., b27ss.) i al qual es troben amples enllaços gal·lo-romànics, pre-romans, amb *KAU-ANNOS* > fr. *chouan*, *KAU-ÛÄ*⁴ > fr. *choe*, *chouette*, *KAU-UKIO* > *GAÛS*, *κ(Α)Û-ΚĂΛĂ* > *CUCALA*, oc. *caucala*; derivats del mateix radical, del qual, amb un altre sufix, *KAU-EKKA*, surt *caveca*.

I com que el mot, en la forma *caveca*, entra també en el Nordest del nostre domini, el problema que resta és per què *caveca* es va canviar en *sibeca/xi-*: per què *ca-* fou substituït per *si-* (> *xi-*). Problema que no ens inquietaria gaire, car se li veu solució, si no fos que hi ha *siboc/saboc* nom d'un ocell semblant, l'etimologia del qual ha preocupat ja d'antic, que és més obscura que la de *caveca/xibeca* (potser insoluble), i augmenta els escrúpols, per la possibilitat de suposar un lligam entre el nom dels dos ocells, possibilitat enfosquida per la zona incògnita que constitueix *siboc*, i de retop es pot considerar estesa a la inicial de *xibeca*.

Aquest és un mot merament comarcal en català. M'era conegut sobretot d'oïr-ho a gent del NE. I una nit, sentint-la cantar, tot passant pel peu del campanar de Cruïlles (B.-Emp.), em digueren «és la *šibéko*»